

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 17Co/211/2012
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6111220432
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 11. 2012
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ján Gandžala, PhD.
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2012:6111220432.1

Uznesenie

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, v právnej veci navrhovateľa D. U., nar. XX. XX. XXXX, bytom B. XX, XXX XX Q. Q., zastúpeného splnomocneným zástupcom Mgr. Štefanom Cesnakom, bytom Družby 25, 974 01 Banská Bystrica, proti odporkyni T. U., nar. XX. XX. XXXX, bytom B. XX, XXX XX S. nad W., právne zastúpenej JUDr. Vierou Žembovou, advokátkou, Advokátska kancelária so sídlom ČSA 5, 977 01 Brezno, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, na základe odvolania navrhovateľa i odporkyne proti rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 13C/180/2011-59 zo dňa 24. 05. 2012, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Okresný súd rozsudkom zo dňa 24. 05. 2012 návrh navrhovateľa o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na ich náhradu.

V odôvodnení rozhodnutia poukázal na to, že navrhovateľ sa pôvodným návrhom domáhal vrátenia daru - bytu č. 33 nachádzajúceho sa na 7. poschodí obytného domu so súp. č. XXXX, orientačné číslo XX, nachádzajúcom sa na B. ulici v Q. Q. na parcele č. KN XXXX, v celosti spolu so spoluvlastníckym podielom 6332/440571 na spoločných častiach a zariadeniach obytného domu a spoluvlastníckym podielom k pozemku parcely č. KN XXXX - zastavaná plocha o výmere 677 m² o veľkosti podielu 6332/440571, evidovanom na LV č. XXXX pre k. ú. P., (ďalej aj „predmetné nehnuteľnosti“ alebo „sporné nehnuteľnosti“). V priebehu konania okresný súd pripustil zmenu návrhu tak, že predmetom konania sa stal návrh navrhovateľa, ktorým sa domáha určenia, že je vlastníkom sporných nehnuteľností. Svoj návrh odôvodnil tým, že darovacou zmluvou zo dňa 15. 11. 2005 daroval predmetné nehnuteľnosti odporkyni, ktorá je jeho dcérou. Po zavkladovaní vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností v prospech odporkyne sa táto prestala o neho starať, a to napriek skutočnosti, že on je na takúto starostlivosť odkázaný. Vzhľadom k tomu, že odporkyňa mu neposkytla požadovanú pomoc, dopustila sa porušenia dobrých mravov, ktoré je sústavné.

Po vykonanom dokazovaní dospel okresný súd k záveru, že uvedenému návrhu navrhovateľa nie je možné vyhovieť. Mal za preukázané, že medzi účastníkmi konania došlo dňa 15. 11. 2005 k uzatvoreniu darovacej zmluvy, na ktorej základe odporkyňa nadobudla vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam. Rovnako zistil (a medzi účastníkmi konania to ani nebolo sporné), že navrhovateľ adresoval odporkyni výzvu na vrátenie daru listom zo dňa 30. 08. 2011, ktorú navrhovateľka prevzala. Konštatoval, že podľa ustálenej súdnej praxe dochádza k zániku darovacieho vzťahu na základe dvoch po sebe nasledujúcich právnych skutočností. Prvou je hrubé porušenie dobrých mravov správaním sa obdarovaného voči darcovi alebo členom jeho rodiny, a druhou jednostranný právny úkon darcu adresovaný obdarovanému. K zániku darovacieho vzťahu dochádza momentom, keď jednostranný právny úkon príde do sféry obdarovaného, následne sa obnoví pôvodný právny vzťah a vlastnícke právo darcu k predmetu daru, obdarovaný sa stane neoprávneným držiteľom a preto je povinný vec vydať. Nakoľko sa vlastnícke právo darcu obnoví, už tu neprichádza do úvahy určovacia žaloba podľa § 80 písm. c/ Občianskeho

súdneho poriadku z dôvodu neexistencie naliehavého právneho záujmu na určení vlastníckeho práva darcu. V tejto súvislosti okresný súd poukázal na možnosť podania žaloby na plnenie podľa § 80 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Keďže podľa názoru okresného súdu, na požadovanom určení nemá navrhovateľ naliehavý právny záujem, jeho návrh z tohto dôvodu zamietol. Na rozhodnutie o trovách konania aplikoval ustanovenie § 150 Občianskeho súdneho poriadku, keď za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval najmä príbuzenský vzťah účastníkov konania v postavení otca a dcéry.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonom stanovenej lehote odvolanie obidve procesné strany, t.j. navrhovateľ i odporkyňa.

Navrhovateľ v odvolaní žiadal, aby odvolací súd napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil a jeho návrhu o určení vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam vyhovel, eventuálne, aby rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení odvolania uviedol, že súhlasí s konštatovaním okresného súdu v tom, že ak darca uplatní svoje právo na vrátenie daru, čo on aj urobil, zanikne právny vzťah z darovania priamo zo zákona a to dňom, kedy bola výzva darcu doručená obdarovanému. Týmto dňom sa darca stáva späť vlastníkom predmetu darovania. Dnes platný zákon však nestanovuje ako sa má dar vrátiť. Ak obdarovaný nesúhlasí s vrátením daru, darca musí svoj nárok uplatniť na súde. V danom prípade to tak urobil aj on. Keďže obdarovaná nebola a ani nie je ochotná sporné nehnuteľnosti na neho previesť, bol nútený podať návrh na určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam podľa § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku, pretože až určovací výrok súdu je podkladom pre zápis vlastníckeho práva darcu k sporným nehnuteľnostiam. Rozhodnutie súdu v danom prípade nezakladá vznik vlastníckeho práva darcu, ale je len právnym titulom pre zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, ktorý sa vykoná záznamom podľa § 34 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (ďalej aj „Katastrálny zákon“). Podľa jeho názoru, jeho naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný, nakoľko odporkyňa odmieta uzavrieť zmluvu o vrátení daru, alebo úkon, ktorý k vráteniu daru smeruje. Poukázal pritom na to, že naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku je daný aj vtedy, ak takéto určenie môže predísť žalobe na plnenie podľa § 80 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku.

Odporkyňa podala odvolanie výlučne proti výroku, ktorým okresný rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Poukázala na skutočnosť, že ako odporkyňa bola v konaní plne úspešná a preto mal súd o trovách konania rozhodnúť podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a priznať jej trovy konania v uplatnenej výške 406,08 EUR. Zdôraznila, že jej otec (navrhovateľ) nemal dôvod domáhať sa vrátenia daru, a že žalobu voči nej podal opätovne, keď pôvodný návrh bol vedený Okresným súdom Banská Bystrica pod sp. zn. 7C/207/2007, ktoré konanie bolo pre spätvzatie návrhu zastavené. Z uvedených dôvodov preto žiadala, aby odvolací súd rozsudok okresného súdu vo výroku o trovách konania zmenil a priznal jej trovy prvostupňového konania vo výške 406,08 EUR. Zároveň žiadala, aby jej priznal i trovy odvolacieho konania vo výške 37,51 EUR.

Krajský súd, ako súd odvolací, preskúmal vec v rozsahu danom ustanovením § 212 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej v texte aj „O. s. p.“), bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O. s. p. a odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O. s. p. zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Podľa § 630 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), darca sa môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy.

Výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány; ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého (§ 159 ods. 2 O. s. p.).

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (ďalej aj „Katastrálny zákon“), kataster nehnuteľností je geometrické určenie, súpis a popis nehnuteľností. Súčasťou katastra sú údaje o právach k týmto nehnuteľnostiam, a to o vlastníckom práve, záložnom práve, vecnom bremene, o predkupnom práve, ak má mať účinky vecného práva, ako aj o právach vyplývajúcich zo správy majetku štátu, zo správy majetku obcí, zo správy majetku vyšších územných celkov, o nájomných právach k pozemkom, ak nájomné práva trvajú alebo majú trvať najmenej päť rokov.

Podľa § 4 ods. 1 Katastrálneho zákona, práva k nehnuteľnostiam sa do katastra zapisujú vkladom práv k nehnuteľnostiam do katastra (ďalej len "vklad"), záznamom práv k nehnuteľnostiam do katastra (ďalej len "záznam") a poznámkou o právach k nehnuteľnostiam v katastri (ďalej len "poznámka").

Vklad je úkon správy katastra; vkladom vzniká, mení sa alebo zaniká právo k nehnuteľnostiam. Záznam je úkon správy katastra plniaci evidenčné funkcie, ktoré nemajú vplyv na vznik, zmenu ani na zánik práv k nehnuteľnostiam. Poznámka je úkon správy katastra, ktorý je určený na vyznačenie skutočností alebo pomeru vzťahujúceho sa na nehnuteľnosti alebo na osobu a ktorý nemá vplyv na vznik, zmenu ani na zánik práv k nehnuteľnostiam (§ 5 ods. 1 až 3 Katastrálneho zákona).

Podľa § 34 ods. 1 prvá veta Katastrálneho zákona, práva k nehnuteľnostiam uvedené v § 1 ods. 1, ktoré vznikli, zmenili sa alebo zanikli zo zákona, rozhodnutím štátneho orgánu, príklepom licitátora na verejnej dražbe, vydržaním, prírastkom a spracovaním, práva k nehnuteľnostiam osvedčené notárom, ako aj práva k nehnuteľnostiam vyplývajúce z nájomných zmlúv, zo zmlúv o prevode správy majetku štátu alebo z iných skutočností svedčiacich o zverení správy majetku obce alebo správy majetku vyššieho územného celku sa do katastra zapisujú záznamom, a to na základe verejných listín a iných listín.

Po oboznámení sa s obsahom spisu odvolací súd konštatuje, že navrhovateľ sa svojim návrhom (po ostatnej úprave petitu) domáhal určenia, že je vlastníkom sporných nehnuteľností, a to z dôvodu, že darovacou zmluvou zo dňa 15. 11. 2005 previedol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam na odporkyňu, ktorá však od zavkladovania tejto zmluvy do katastra nehnuteľností sa voči nemu (ako darcovi) správa tak, že hrubo porušuje dobré mravy. Okresný súd návrh navrhovateľa nepovažoval za dôvodný pre neexistencie naliehavého právneho záujmu na ňom požadovanom určení (že je vlastníkom sporných nehnuteľností). Svoj názor pritom odvodil z úvahy, že nakoľko k navráteniu vlastníctva darcu k predmetu daru došlo už okamihom, keď bola odporkyni doručená výzva navrhovateľa (darcu) na vrátenie daru, žaloba o určenie vlastníctva navrhovateľa (darcu) neprichádza do úvahy, pretože navrhovateľ má možnosť domáhať sa vrátenia daru žalobou na plnenie (§ 80 písm. b/ O. s. p.).

Odvolací súd sa však s uvedeným názorom prezentovaným okresným súdom nemohol stotožniť. Možno síce súhlasiť s jeho východiskovým argumentom vysloveným v súlade s ustálenou judikatúrou, že k zániku darovacieho vzťahu podľa § 630 OZ dochádza na základe dvoch po sebe nasledujúcich právnych skutočnostiach, a to hrubého porušenia dobrých mravov správaním sa obdarovaného voči darcovi alebo členom jeho rodiny a jednostranného právneho úkonu darcu adresovaného obdarovanému, a teda, že za predpokladu, že obe tieto právne skutočnosti nastali, dochádza k obnoveniu vlastníckeho práva darcu okamihom doručenia jednostranného právneho úkonu obdarovanému, avšak možnosť darcu opätovne realizovať svoje vlastnícke právo k predmetu darovacej zmluvy (právo vec držať, užívať a s touto vecou nakladať) závisí od toho, či bola predmetom darovania hnutelná alebo nehnuteľná vec a či obdarovaný s obnovením vlastníckeho práva darcu (a s vrátením daru do dispozičnej sféry darcu) súhlasí alebo nie.

V prípade, že sa jedná o vec hnutelnú a obdarovaný s vydaním takejto veci súhlasí, k vráteniu veci (predmetu daru) dôjde spravidla neformálnym dobrovoľným úkonom obdarovaného spojeným s odovzdaním veci darcovi (traditio) s tým, že obdarovaný týmto úkonom rešpektujúc vlastnícke právo darcu k predmetu darovania, sa dobrovoľne zrieka právnej či faktickej moci nad touto vecou v prospech jej vlastníka - darcu. Ak však obdarovaný s vrátením hnutelnej veci (predmetu daru) nesúhlasí, darca sa môže domáhať jej vrátenia (vid'. zákonné znenie § 630 OZ: „darca sa môže domáhať vrátenia daru...“) žalobou o vydanie veci (rei vindicatio), chrániacou vlastníka veci, ktorému síce svedčí vlastnícke právo k veci, ale ho nemôže riadne realizovať pretože nemá túto vec vo svojej moci. Uvedená žaloba ma pritom charakter žaloby na plnenie (§ 80 písm. b/ O. s. p.), ktorej petit pasívne legitimovanému subjektu ukladá povinnosť vec zadržívanú bez právneho dôvodu vlastníkovi (t.j. darcovi) vydať v presne stanovenej lehote. Právoplatný rozsudok vyhovujúci takejto žalobe je po uplynutí paričnej lehoty vykonateľný a povinnosť z neho vyplývajúca vymožitelná spôsobom podľa § 186 a nasl. zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (t.j. odobratím takejto veci povinnému súdnym exekútorom a jej odovzdaním oprávnenému).

Iná je však situácia v prípade nehnuteľností, kde platí, že vlastnícke práva k nim sa obligatórne zapisujú do katastra nehnuteľností (§ 1 ods. 1 Katastrálneho zákona). V tomto prípade, ak obdarovaný s vydaním veci darcovi súhlasí, príslušná správa katastra zapíše vlastnícke právo darcu k predmetu

daru záznamom na základe jednostrannej písomnej výzvy darcu na vrátenie veci a na základe písomnej akceptácie tohto jednostranného prejavu darcu obdarovaným. Uvedený právny úkon obdarovaného, že s vrátením daru darcovi súhlasí je nevyhnutný z toho dôvodu, že (ako už bolo uvedené vyššie) jedným z predpokladov zániku darovacieho vzťahu je hrubé porušenie dobrých mravov obdarovaným voči darcovi alebo členom jeho rodiny. Posúdenie, či k porušeniu dobrých mravov došlo však nespadá do kompetencie správy katastra, preto správa katastra môže vychádzať výlučne z akceptácie písomnej výzvy na vrátenie daru obdarovaným (ktorou de facto obdarovaný súhlasí, že dobré mravy hrubým spôsobom porušil) alebo z deklaratórneho rozhodnutia súdu, z ktorého vyplýva, že došlo k obnoveniu vlastníckeho práva darcu. Ak obdarovaný obnovu vlastníckeho práva darcu namieta, a teda odmietne akceptovať jeho výzvu na vrátenie daru, z dôvodov uvedených vyššie príslušná správa katastra nemôže len na základe písomnej výzvy darcu na vrátenie daru vlastnícke právo darcu k predmetu daru záznamom zapísať. Darcovi teda neostáva iná možnosť len sa obrátiť so svojim návrhom na súd. Svoj žalobný petít však nemôže koncipovať podľa doslovného znenia § 630 OZ, a teda žiadať o vrátenie (alt. o vydanie) veci žalobou na plnenie (§ 80 písm. b/ O. s. p.) tak, ako to uviedol vo svojom odôvodnení okresný súd. Ako už totiž odvolací súd dôvodil vyššie, vlastnícke právo darcu k predmetu daru, sa (za predpokladu, že došlo k hrubému porušeniu dobrých mravov zo strany obdarovaného voči darcovi alebo členom jeho rodiny a za predpokladu, že darca obdarovaného na vrátenie daru vyzval) obnovuje už okamihom, keď jednostranný prejav vôle darcu, ktorým obdarovaného žiada o vrátenie daru, došiel do sféry obdarovaného. Toto vlastnícke právo darcu tak nemožno do katastra nehnuteľností zapísať vkladom, ktorý má právotvorné účinky, a teda ním vznikajú, zanikajú alebo sa menia práva k nehnuteľnostiam, ale len záznamom plniacim evidenčné funkcie, ktoré nemajú vplyv na vznik, zmenu ani na zánik práv k nehnuteľnostiam. Vychádzajúc z uvedeného, nakoľko podľa § 34 ods. 1 Katastrálneho zákona, sa vlastnícke práva k nehnuteľnostiam, ktoré vznikli, zanikli alebo zmenili sa zo zákona zapisujú do katastra nehnuteľností záznamom na základe verejných alebo iných listín, spôsobilou verejnou listinou na zápis vlastníckeho práva darcu k predmetu darovania formou záznamu je len také rozhodnutie súdu (rozsudok), ktoré opätovný vznik vlastníckeho práva darcu deklaruje. Uvedeným súdnym rozhodnutím je však len taký rozsudok súdu, ktorý vo svojom výroku deklaruje, že darca je vlastníkom predmetu daru, a to z dôvodu, že len výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány (§ 159 ods. 2 O. s. p.). Preto ak by sa darca domáhal vrátenia predmetu daru, ktorým je nehnuteľnosť, žalobou na plnenie a bol by v konaní úspešný, výrok rozsudku, v ktorom by sa obdarovanému uložila povinnosť nehnuteľnosť (ktorá bola predmetom daru) darcovi vydať, by nebol do katastra nehnuteľností zapisateľný, a to aj napriek skutočnosti, že v takomto prípade by si konajúci súd otázku vlastníctva k nehnuteľnosti musel vyriešiť prejudiciálne. Z toho dôvodu možno dospieť k záveru, že nakoľko vlastnícke právo darcu k predmetu daru, ktorým je nehnuteľnosť, a ktoré nadobudol na základe jednostrannej výzvy adresovanej obdarovanému, je možno zapísať do katastra nehnuteľností len na základe takého rozsudku súdu, ktoré takéto vlastníctvo darcu deklaruje, a preto v tomto prípade to navrhovateľ môže dosiahnuť výlučne určovacou žalobou tak, ako to ostatnou úpravou petitu aj realizoval. Nakoľko je v takomto prípade určovacia žaloba jediným prostriedkom spôsobilým dosiahnuť súlad právneho stavu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a stavu vlastníckeho práva fakticky zapísaného v katastri nehnuteľností, darca má na uvedenom určení v každom ohľade naliehavý právny záujem. Pokiaľ teda okresný súd výrokom vo veci samej zamietol návrh navrhovateľa z dôvodu, že navrhovateľ mal možnosť domáhať sa vrátenia daru (sporných nehnuteľností) žalobou na plnenie, a teda nemá naliehavý právny záujem na určení že je ich vlastníkom, možno konštatovať, že okresný súd vec nesprávne právne posúdil. Preto odvolaciemu súdu neostávala iná možnosť, len výrok rozsudku okresného súdu vo veci samej spolu so súvisiacim výrokom o trovách konania podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O. s. p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie. Z uvedeného dôvodu sa potom už odvolací súd nezaoberal odvolaním odporkyne, ktoré smerovalo výlučne proti výroku o trovách prvostupňového konania.

Nakoľko v prejednávanej veci medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že darca obdarovanej doručil výzvu na vrátenie daru, úlohou okresného súdu (v priebehu ďalšieho konania) bude skúmať druhý zákonný predpoklad zrušenia darovacieho vzťahu, a to, či zo strany odporkyne došlo k hrubému porušeniu dobrých mravov voči navrhovateľovi alebo členom jeho rodiny. Následne okresný súd vyhodnotí vykonané dokazovanie a rozhodne vo veci v súlade so zákonom, s tým, že v novom rozhodnutí rozhodne o trovách celého, teda aj odvolacieho konania (§ 224 ods. 3 O. s. p.).

Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, je súd prvého stupňa viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 226 O.s.p.).

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako súdu odvolacieho, pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.